

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Jany Brothánkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **M. B.**, zastoupen JUDr. Jaromírem Josefem, advokátem se sídlem Velkomoravská 378/1, Hodonín, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení, pracoviště Brno,** se sídlem Veveří 7, Brno, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 21. 12. 2015, č. j. 47000/11951/15/47091/010/FD-119/2015/RN17, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 16. 1. 2018, č. j. 29 Ad 2/2016 – 34,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.
Vymezení věci

[1] Okresní správa sociálního zabezpečení Hodonín rozhodnutím ze dne 13. 11. 2015, č. j. 47006/52693/15/110/SJ/6302/49821, uložila žalobci povinnost uhradit regresní náhradu ve výši 297 441 Kč dle ustanovení § 126 odst. 1 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění (dále jen „zákon o nemocenském pojištění"). Žalobce zavinil dne 4. 3. 2014 dopravní nehodu, při níž způsobil svému spolujezdci M. M. úraz a zapříčinil tak jeho dočasnou pracovní neschopnost. Tato pracovní neschopnost trvala od 4. 3. 2014 do 15. 10. 2015 a Okresní správou sociálního zabezpečení bylo M. M. i v tomto období vyplaceno nemocenské ve výši 297 441 Kč. O zavinění žalobce bylo rozhodnuto pravomocným usnesením Okresního státního zastupitelství ze dne 25. 7. 2014,

č. j. ZT 176/2014 – 8, kterým bylo trestní stíhání žalobce podmíněně zastaveno dle § 307 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu (dále jen „trestní řád“). Odvolání žalobce proti rozhodnutí okresní správy sociálního zabezpečení bylo zamítnuto rozhodnutím žalované ze dne 21. 12. 2015, č. j. 47000/11951/15/47091/010/FD-119/2015/RN17 (dále jen „napadené rozhodnutí“).

[2] Proti napadenému rozhodnutí brojil žalobce žalobou u Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“). Namítal, že ustanovení § 126 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění stanoví jako podmínku vzniku povinnosti zaplatit regresní náhradu to, že zaviněné protiprávní jednání musí být zjištěno soudem nebo správním úřadem. Okresní státní zastupitelství není soud ani správní úřad a rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního řízení dle § 307 odst. 1 trestního řádu není podmíněno zjištěním viny, ale toliko doznáním se k činu, což nejsou totožné pojmy. O vině a trestu může v trestním řízení rozhodovat pouze soud. Podmínky pro uplatnění regresní náhrady dle citovaného ustanovení zákona o nemocenském pojištění tudíž nebyly v případě žalobce naplněny.

[3] Krajský soud žalobu jako nedůvodnou zamítl rozsudkem ze dne 16. 1. 2018, č. j. 29 Ad 2/2016 – 34 (dále jen „napadený rozsudek“). Uvedl, že smyslem regresní náhrady je, aby subjekt, který svým protiprávním jednáním způsobil vznik sociální situace, z jejíhož důvodu byla dávka poskytnuta, uhradil státu dávku nemocenského pojištění, která byla v důsledku jeho protiprávního jednání vyplacena. Předpokladem uplatnění regresní náhrady je zaviněné protiprávní jednání jiné osoby než pojištěnce; podle odborné literatury přitom nemusí v důsledku tohoto jednání dojít k odsouzení pachatele trestného činu nebo k uložení pokuty či jiné sankce ve správním trestání, je však třeba, aby v trestním nebo správním řízení bylo pravomocně zjištěno zaviněné protiprávní jednání (PŘIB, J. a kol. *Zákon o nemocenském pojištění. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2009).

[4] Krajský soud dospěl k závěru, že i rozhodnutí státního zastupitelství o podmíněném zastavení trestního stíhání dle § 307 odst. 1 trestního řádu lze považovat za zjištění zaviněného protiprávního jednání ve smyslu uvedeného ustanovení zákona o nemocenském pojištění. Doznání obviněného ve smyslu § 307 odst. 1 písm. a) trestního řádu musí zahrnovat doznání ke všem zákonným znakům stíhaného činu, tedy i k zavinění v zákonem předpokládané formě úmyslu či nedbalosti. V projednávané věci se žalobce doznal k činu, pro nějž bylo trestní stíhání vedeno, tedy k přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 a 2 trestního zákoníku. Ač nebylo *stricto sensu* rozhodnuto o vině, doznáním v dané věci žalobce potvrdil, že došlo jak k popsanému skutku, tak k jeho nedbalostnímu zavinění.

[5] Státní zastupitelství je státním orgánem *sui generis*, neboť je specifické oproti jiným státním orgánům. Není tedy „klasickým“ správním úřadem tak, jak jej má na mysli § 126 zákona o nemocenském pojištění. Ačkoliv v daném případě státní zastupitelství vystupuje jako orgán činný v trestním řízení, nikoliv jako správní orgán rozhodující o veřejných subjektivních právech fyzických nebo právnických osob [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.], lze jej pro účely interpretace § 126 zákona o nemocenském pojištění chápat jako správní úřad *sui generis*.

[6] K uvedenému závěru dospěl krajský soud zejména při zohlednění smyslu náhradového vztahu. Tím je požadovat regresní náhradu od pachatelů přestupků, správních deliktů či trestných činů za dávky nemocenského pojištění vyplacené státem. Není důvodu, proč by zákonodárce z okruhu těchto osob vyňal pachatele, vůči nimž trestní stíhání neskončilo odsuzujícím rozsudkem soudu, ale podmíněným zastavením trestního stíhání v přípravném řízení. Stejně tak není racionální rozlišovat, zda rozhodnutí podle § 307 trestního řádu vydal soud nebo státní zastupitelství.

II.
Kasační stížnost

[7] Žalobce / stěžovatel / napadl rozsudek krajského soudu včas podanou kasační stížností. Stěžovatel nerozporuje závěr krajského soudu, že státní zastupitelství má povahu správního úřadu svého druhu. Zdůrazňuje ovšem, že předpokladem povinnosti uhradit regresní náhradu je zjištění zaviněného protiprávního jednání ve správním nebo trestním řízení. Doznání stěžovatele samo o sobě nemůže nahradit zjištění protiprávního jednání soudem nebo správním orgánem. Kdyby stěžovatel nesplnil podmínky podmíněného zastavení trestního stíhání, neznamená to, že bude v každém případě uznán vinným ze spáchání činu soudně trestného. V dalším řízení by mohlo dojít k zastavení trestního stíhání nebo zproštění obžaloby. Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání je pouze rozhodnutím o tom, že obviněný splňuje podmínky pro podmíněné zastavení dle § 307 odst. 1 trestního řádu, nikoliv potvrzení zaviněného protiprávního jednání ve smyslu § 126 zákona o nemocenském pojištění.

[8] Nově stěžovatel argumentuje tím, že ke vzniku škody došlo při výkonu jeho pracovní činnosti, kterou vykonával jako zaměstnanec společnosti M. n. d., a.s. Ke vzniku škody došlo při plnění pracovních povinností a stěžovatel řídil služební vozidlo, odpovědnost za škodu by tedy měl nést primárně zaměstnavatel.

[9] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti plně odkázala ne své vyjádření k žalobě, Nejvyšší správní soud jej proto stěžovateli nezasílal.

III.
Posouzení kasační stížnosti

[10] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), přípustná. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[11] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost **není** důvodná.

[12] Předmětem sporu je v posuzovaném případě otázka, zda rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání dle § 307 odst. 1 trestního řádu představuje zjištění zaviněného protiprávního jednání ve smyslu § 126 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění. Pro kasační argumentaci stěžovatele je nepodstatné, zda se jedná o rozhodnutí soudu nebo státního zástupce v přípravném řízení, jelikož namítá, že již z povahy věci nejde o rozhodnutí o vině, ale o pouze rozhodnutí o tom, že byly naplněny podmínky § 307 odst. 1 trestního řádu.

[13] Podle § 307 odst. 1 trestního řádu *v řízení o přečinu může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže*

a) obviněný se k činu doznal,
b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě,
c) vydal bezdůvodné obohacení činem získané, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání,

a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

[14] Jak uvedl již krajský soud v napadeném rozsudku, jedná se o jeden ze způsobů tzv. odklonu od standardního postupu v trestním řízení. Trestní řízení obvykle ústí do meritorního rozhodnutí o vině a trestu, v němž rozhoduje soud podle pravidel tohoto řízení o tom, zda byl trestný čin spáchán a kdo jej spáchal. Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání není rozhodnutím o vině (odpovědnosti obviněného za trestný čin). Ve výroku tohoto rozhodnutí je ovšem třeba uvést nejen přesný popis skutku, kterého se toto rozhodnutí týká, ale rovněž právní závěr, jaký trestný čin je v něm spatřován (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001).

[15] Základní podmínkou aplikace ustanovení § 307 odst. 1 trestního řádu je souhlas obviněného se zastavením trestního stíhání. Tímto souhlasem se obviněný vzdává práva na řádné projednání věci v trestním řízení.

[16] Druhou podstatnou podmínkou pro podmíněné zastavení stíhání je doznání obviněného. Po obsahové stránce se musí doznání vztahovat na celý skutek a na všechny jeho skutkové okolnosti naplňující zákonné znaky stíhaného trestného činu, tedy i na zavinění a protiprávnost. Pokud by obviněný popřel zavinění, podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání nebudou splněny (srov. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 11. 1994, sp. zn. 4 To 831/94).

[17] Doznání obviněného se musí vztahovat na všechny znaky skutkové podstaty trestného činu a musí být podepřeno i ostatními důkazy, kterými je skutkový děj spolehlivě prokázán. Pokud se vyskytují mezi doznáním obviněného a ostatními důkazy ve vztahu ke skutkové a právní kvalifikaci jednání rozpory, lze tyto rozpory odstranit jen projednáním věci v hlavním líčení (srov. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád I, II, III. 7. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013).

[18] Usnesením Okresního státního zastupitelství ze dne 25. 7. 2014, č. j. ZT 176/2014 – 8, bylo podmíněně zastaveno trestní stíhání stěžovatele pro skutek spočívající v tom, že dne 4. 3. 2014 kolem 16:10 se jako řidič osobního automobilu v rozporu s ustanovením § 5 odst. 1 písm. b) a § 11 odst. 1 zákona č. 321/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, plně nevěnoval řízení vozidla, v důsledku čehož se střetl s protijedoucím vozidlem. Při střetu utrpěly blíže určené osoby konkrétně specifikovaná zranění. V uvedeném jednání stěžovatele je spatřován přečin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 147 odst. 1 a 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

[19] Z citovaného usnesení vyplývá, že stěžovatel porušil povinnosti stanovené zákonem č. 321/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, následkem čehož vznikla zúčastněným osobám škoda na zdraví. V tomto jednání spatřovala státní zástupkyně přečin těžkého ublížení na zdraví dle uvedených ustanovení trestního zákoníku. Jednalo se o jednání zaviněné ve formě nedbalosti. Stěžovatel se zcela doznal a uvedl, že celé věci a zejména jejích následků je mu líto.

[20] Podle § 126 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění *ten, kdo způsobil, že v důsledku jeho zaviněného protiprávního jednání zjištěného soudem nebo správním úřadem došlo ke skutečnostem rozhodným pro vznik nároku na dávku, je povinen zaplatit orgánu nemocenského pojištění regresní náhradu. Nárok na regresní náhradu nemá orgán nemocenského pojištění vůči pojištěnci, jemuž byla dávka vyplacena*.

[21] Nejvyšší správní soud má ve shodě s krajským soudem za to, že uvedené ustanovení zákona o nemocenském pojištění lze aplikovat i v případě podmíněného zastavení trestního stíhání dle § 307 odst. 1 trestního řádu. Smyslem uvedeného ustanovení je stanovit povinnost regresní náhrady tomu, kdo zaviněným porušením právní povinnosti způsobil skutečnost rozhodnou pro výplatu dávky nemocenského pojištění ve vztahu k třetí osobě, a to v případě, že o zaviněném porušení právní povinnosti není pochyb (je zjištěno soudem či správním úřadem). Zákon nestanoví vznik povinnosti uhradit regresní náhradu pouze tomu, kdo byl uznán vinným z trestného činu, příp. přestupku. Postačí, že soud nebo správní úřad zjistí, že k zaviněnému porušení právní povinnosti došlo. Tím je dán prostor pro to, aby byla regresní náhrada uplatněna i vůči tomu, jehož zaviněné porušení právní povinnosti bylo zjištěno, přestože z různých důvodů (např. právě odklonu trestního řízení), nebylo v trestním řízení rozhodnuto o jeho vině a trestu.

[22] Jak již bylo shora uvedeno, protiprávní jednání stěžovatele bylo v přípravném řízení zjištěno, stěžovatel se k němu zcela doznal, včetně nedbalostního zavinění a závěr o tom, že k danému skutku došlo, byl podpořen i dalšími důkazy, zejména výpověďmi poškozených a svědka, protokolem o nehodě, fotodokumentací a lékařskými zprávami. Stěžovatel se souhlasem s podmíněným zastavením řízení vzdal práva na projednání věci v trestním řízení. Podmínky pro vznik nároku na regresní náhradu dle § 126 zákona o nemocenském pojištění byly v posuzovaném případě splněny.

[23] Nastíněný výklad odpovídá také smyslu a účelu uvedeného zákonného ustanovení. Smyslem tohoto ustanovení je, aby náklady vyplacených dávek nemocenského pojištění nesl ten, kdo svým zaviněným porušením právní povinnosti způsobil skutečnost rozhodnou pro výplatu dávky. Regresní náhrada plní jak funkci reparační (náhrada

nákladů státu vynaložených v důsledku protiprávního jednání), tak funkci preventivní (motivuje jednotlivce k plnění právních povinností tím, že případné náklady porušení povinnosti ponese ten, kdo tuto povinnost porušil). Nejčastěji je porušení právní povinnosti zjištěno soudem v trestním řízení nebo správním úřadem typicky v přestupkovém řízení.

[24] Ačkoliv věcný rozdíl mezi trestnými činy a přestupky bývá i velmi mlhavý a může být i výsledkem politického rozhodnutí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2007, č. j. 8 As 17/2007 – 135), obecně platí zásada subsidiarity trestní represe. Jinými slovy, prostředky trestního práva nastupují až tehdy, pokud pro závažnost věci nestačí její vyřízení jiným způsobem, např. právě v přestupkovém řízení. Výklad zastávaný stěžovatelem by v důsledku vedl k tomu, že ten, kdo porušil chráněné společenské zájmy méně závažným jednáním a byl uznán vinným z přestupku, by byl povinen uhradit regresní náhradu, zatímco ten, který tyto zájmy porušil závažnějším způsobem (jednáním naplňujícím znaky trestného činu), by se v případě odklonu trestního řízení povinnosti regresní náhrady úplně zprostil. Takový výklad by byl zjevně v rozporu se zásadou *ad maiori ad minus*.

[25] Nejvyšší správní soud nemůže věcně přezkoumat námitku stěžovatele, že regresní náhradu měla okresní správa sociálního zabezpečení přednostně vymáhat po jeho zaměstnavateli (M. n. d., a.s.), jelikož škodu způsobil stěžovatel ve služebním vozidle v pracovní době při plnění pracovních úkolů. Tuto námitku totiž stěžovatel neuplatnil v řízení před krajským soudem. Podle § 104 odst. 4 není přípustné uplatňovat v kasační stížnosti důvody nezákonnosti napadeného rozhodnutí, které stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl.

IV.
Závěr a náklady řízení

[26] Z výše uvedených důvodů vyplývá, že napadený rozsudek není nezákonný z důvodů namítaných v kasační stížnosti. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl podle § 110 odst. 1 s. ř. s.

[27] Ke kasační stížnosti připojil stěžovatel návrh na přiznání odkladného účinku. O návrhu na přiznání odkladného účinku Nejvyšší správní soud nerozhodoval, jelikož odkladný účinek působí jen do skončení řízení před soudem a soud rozhodl o samotné kasační stížnosti bez zbytečného prodlení po nezbytném poučení účastníků řízení a obstarání dalších podkladů nutných pro rozhodnutí. Rozhodnutí o odkladném účinku tak skončením řízení o kasační stížnosti pozbylo smyslu.

[28] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v řízení úspěch neměl, proto mu

nevzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení, jelikož je správním orgánem ve věcech nemocenského pojištění [§ 60 odst. 2 s. ř. s.].

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. února 2018

Mgr. Jana Brothánková
předsedkyně senátu